

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Απάντηση στις προκλήσεις - Θέσεις για τα μεγάλα μέτωπα μιας κυβερνητικής πολιτικής

II. Η πρόκληση της ευρωπαϊκής αμηχανίας

1. Το πρόβλημα της ευρωπαϊκής πολιτικής

 Σχολιάστε το Εκτυπώστε το

Μέγεθος γραμματοσειράς:

Χειρότερη και από την Ευρώπη του «όχι» και από αυτήν του «ναι» είναι σίγουρα η Ευρώπη του «ίσως ή του «μήπως». Μετά τα ηχηρά όχι της Γαλλίας και της Ολλανδίας πολλοί περίμεναν ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 16^{ης} -17^{ης} .6. 2005 θα στεκόταν στο ύψος των περιστάσεων, αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες υπέρβασης της κρίσης. Αυτό απαιτούσε βέβαια μετατόπιση της συζήτησης από τη θεσμική και δημοσιονομική στη βαθύτατα κοινωνική, αναπτυξιακή και άρα πολιτική διάσταση του ευρωπαϊκού ζητήματος.

Αντί για αυτό οι ευρωπαίοι πολίτες είδαν να διεγείρονται τα πιο τυπικά εθνικά αντανακλαστικά και να διεξάγεται μία σκληρή και αδιέξοδη διακρατική διαπραγμάτευση μόνον για το δημοσιονομικό πλαίσιο της Ένωσης. Τα μέτωπα που διαμορφώθηκαν δεν είχαν σχέση με το «ναι» ή το «όχι» στο Σύνταγμα, αλλά με τις σχέσεις ανάμεσα σε «πληρωτές» και «λήπτες», σε παλιά και νέα μέλη, σε οικονομικά ισχυρές, μεσαίες και φτωχές χώρες-μέλη.

Όταν τίθενται ζητήματα δοσοληψιών, οι αναφορές σε αρχές και αξίες φαίνονται από αδύναμες έως αφελείς. Το γεγονός ότι 25 αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων δεν μπορούν να υπερβούν την στενή (και από ένα σημείο και μετά παραπλανητική) δημοσιονομική προσέγγιση και να αναχθούν στο αναπτυξιακό, ανταγωνιστικό και κοινωνικό πρόβλημα της Ευρώπης, δείχνει τρία κατά βάση πράγματα: Πρώτον, ότι το επίπεδο του εθνικού κράτους και της εθνικής πολιτικής είναι πάντα καθοριστικό για τον προσανατολισμό και τη μοίρα της Ευρώπης και αυτό δεν μπορεί να το αγνοήσει κανείς. Δεύτερον, ότι οι ευρωπαϊκές εξελίξεις μόνον έως ένα σημείο μπορούν να επηρεαστούν από στοιχεία πολιτικού και θεσμικού βολонταρισμού, ακόμη και αν αυτά εκδηλώνονται σε υψηλό επίπεδο. Τρίτον, ότι τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα και οι πανευρωπαϊκοί πολιτικοί συσχετισμοί έχουν πολύ μικρή σημασία, όταν διαμορφώνονται εθνικές στρατηγικές και τίθενται ζητήματα ζωτικού συμφέροντος των κρατών μελών, όπως τα αντιλαμβάνονται οι κυβερνήσεις τους που υπόκεινται σε δημοκρατικό έλεγχο και επιδιώκουν την αποδοχή των αντίστοιχων κοινωνιών.

Αυτά τα απλά πράγματα δεν φάνηκε το προηγούμενο διάστημα να γίνονται αντιληπτά από όσους υποστήριζαν (ως οπαδοί του «προοδευτικού όχι») ότι η απόρριψη του Ευρωπαϊκού Συντάγματος θα οδηγήσει σε ευνοϊκότερους συσχετισμούς υπέρ της κοινωνικής Ευρώπης που μάχεται τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις κάθε είδους ανισότητες.

Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αποτυπώνουν μια Ευρώπη αμηχανη, υποκριτική και μωπική: Η Συνθήκη για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα αφήνεται ουσιαστικά στην τύχη της, αφού από όλα τα πιθανά σενάρια επιλέχθηκε αυτό της αμηχανής αναβολής που μειώνει συνολικά τη θεσμική δυναμική, την πολιτική αξιοπιστία και τη διεθνολογική αυτοσυνειδησία της Ένωσης. Αυτό συνεπάγεται όμως και πολύ σοβαρό οικονομικό και κοινωνικό κόστος. **Επιπλέον ενώ όλοι γνωρίζουν ότι το κείμενο της Συνθήκης, όπως έχει, αποκλείεται να γίνει δεκτό, έστω και αργότερα, και ότι ούτως ή άλλως θα απαιτηθεί κάποιας μορφής και έκτασης επαναδιαπραγμάτευση, αποφεύγουν να πουν τη μόνη λέξη που αποδίδει την ουσία της Ένωσης: Διαπραγμάτευση και πάλι διαπραγμάτευση, δηλαδή επαναδιαπραγμάτευση.**

Τη στιγμή δε που απαιτείται μία ειλικρινής και διορατική επαναξιολόγηση των πολιτικών της Ένωσης, η διαπραγμάτευση εστιάζεται στις δημοσιονομικές πτυχές και εκ του πλαγίου μόνον τίθενται ζητήματα μοντέλου ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας, ενώ σχεδόν καθόλου ζητήματα κοινωνικής συνοχής (με εξαίρεση τις τυπικές αναφορές στη στρατηγική της Λισσαβόνας). Ο αποσπασματικός τρόπος με τον οποίο αμφισβητείται η ΚΑΠ και το γεγονός ότι οι «πληρώτριες» χώρες δεν συνεκτιμούν τα δικά τους άμεσα και κυρίως έμμεσα οφέλη από την

εφαρμογή των Κ.Π.Σ. και τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς δείχνει την πολιτική και αναπτυξιακή μυωπία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ο βρετανός Πρωθυπουργός γνωρίζει π.χ. πολύ καλά ότι, ανεξάρτητα από τις δημοσιονομικές δυσκολίες, η χώρα του είναι ιδιαίτερα ωφελημένη από την ενιαία αγορά, όπως δείχνει το εμπορικό της ισοζύγιο με τις άλλες χώρες-μέλη. Στην Ευρώπη κανείς δεν χαρίζει τίποτα σε κανένα. Όλα λειτουργούν ανταποδοτικά.

Μέσα στο κλίμα αυτό δεν έχει κανείς την αξίωση από την Ελλάδα και τον Πρωθυπουργό της να καλύψει το τεράστιο αυτό πολιτικό έλλειμμα που αφορά την Ένωση συνολικά. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η Ελλάδα αρκεί να διατυπώνει ως προς το ευρωπαϊκό ζήτημα μία θέση για την τιμή των όπλων και να εστιάζει την προσοχή της μόνο στο ύψος των κονδυλίων του Δ΄ Κ.Π.Σ. Με βάση μάλιστα ένα απλοϊκό επικοινωνιακό τέχνασμα, σύμφωνα με το οποίο διαδίδουν ότι πιθανολογούνται κονδύλια 12 δις Ευρώ για να φανεί ως «θρίαμβος» μία τελική κατανομή ύψους 19-21 δις Ευρώ, όπως αποκάλυψε τελικά ο ίδιος ο Πρωθυπουργός.

Η πολιτική κρίση της Ευρώπης επηρεάζει βαθύτατα την οικονομική, αναπτυξιακή και εξωτερική πολιτική της Ελλάδας: Από τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και το Κυπριακό μέχρι την αναδιάρθρωση της ελληνικής γεωργίας και το μεταβιομηχανικό μοντέλο ανάπτυξης που πρέπει να διαμορφώσει και να ακολουθήσει η χώρα.

Συνεπώς η Ελλάδα έχει επείγουσα υποχρέωση και ανάγκη –χωρίς μικρομεγαλισμούς, αλλά και χωρίς αδράνειες– να διαμορφώσει στο δικό της επίπεδο εναλλακτική στρατηγική για τα μεγάλα διλήμματα της Ευρώπης και κυρίως για τις δικές της προφανείς και δεδομένες προτεραιότητες.

Η λογική της αμήχανης αναμονής ή της προσχώρησης στο ρεύμα που θα διαμορφωθεί εκ των πραγμάτων, έχει πάντοτε κάποια επιχειρήματα: Η ευρωπαϊκή κρίση μετά την κορύφωση της θα αρχίσει να αποδραματοποιείται, τα όργανα της Ένωσης λειτουργούν, η κοινοτική έννομη τάξη υπάρχει, οι πολιτικές, τα προγράμματα και οι δράσεις της Ένωσης συνεχίζονται ακόμη και χωρίς καθαρή αναπτυξιακή στρατηγική, ακόμη και χωρίς μακροπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο, ακόμη και χωρίς σαφή σχεδιασμό για το θεσμικό μέλλον της Ένωσης. Άλλωστε οι περισσότερες από τις σημερινές διαφωνίες είναι κατά βάθος μόνιμες και άρα γνωστές.

Η λογική αυτή, που ταιριάζει στην κυβερνητική ιδιοσυγκρασία, βασίζεται επίσης στην διαπίστωση ότι μέχρι το 2013 η ΚΑΠ είναι γνωστή, ότι ένα επόμενο Κ.Π.Σ. σίγουρα θα υπάρξει ανεξάρτητα από το μέγεθος του, ενώ το τρέχον Γ΄ Κ.Π.Σ. θα καλύψει ουσιαστικά και το 2007 και ότι τίποτα δεν πιέζει για εξελίξεις στα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό, δηλαδή σε ζητήματα στα οποία ουσιαστικά περιμένουμε από το 1974 με σταδιακές μάλιστα διολισθήσεις.

Αυτή όμως η παθητική προσέγγιση δεν μπορεί να αντιδρά στις εκπλήξεις που παράγει κάθε περίοδος κρίσης. Χρειάζεται συνεπώς να επεξεργαστούμε εναλλακτικά σενάρια για όλα όσα μας αφορούν ιδιαιτέρως: Από τις ελληνοτουρκικές σχέσεις (με μειωμένη την παράμετρο της ευρωπαϊκής προοπτικής της Τουρκίας) μέχρι το Κ.Π.Σ. και τους ρυθμούς αύξηση του ΑΕΠ (με μειωμένη την παράμετρο των κοινοτικών κονδυλίων και με αυξημένη την παράμετρο των ενδογενών συντελεστών ανάπτυξης). Μια τέτοια προσέγγιση θα μας επιτρέψει να έχουμε και μια καθαρότερη εικόνα για τη σημερινή φάση του ευρωπαϊκού φαινομένου και για τους ενδοευρωπαϊκούς συσχετισμούς, στους οποίους μπορούμε να μετέχουμε χωρίς ιδεοληψίες και ψευδαισθήσεις, αλλά με τη σαφήνεια που υπαγορεύει ο φιλοευρωπαϊκός προσανατολισμός, η εμμονή στο ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο και το εθνικό συμφέρον.

Ας δούμε όμως τα πράγματα κάπως πιο αναλυτικά:

Σχόλια: